

## Les millors obres de les lletres gironines (12) Converses amb Pau Casals

Obra encara d'actualitat, traduïda amb èxit arreu i de factura exquisida fruit d'un diàleg reeixit entre un pensador meticulós i un músic genial, amb una vintena d'edicions arreu el món per a un contingut altament elaborat i molt ben escrit: aquests són els avals d'un treball reeixit que presenta la personalitat de Pau Casals amb unes converses d'alt nivell desplegades amb cura, detall i eficiència.

# El diàleg com a creació literària

Josep Maria Figueres  
PROFESSOR DE LA UAB

Josep Maria Corredor (Girona, 1912-Perpinyà, 1981) fou un dels molts intel·lectuals catalans que hagué d'anar a l'exili i forjar una nova vida fora de casa. A Prada de Conflent esdevingué un eficaç col·laborador de Pau Casals ajudant-lo, un temps, amb la nombrosa correspondència que mantingué. En aquests anys d'exili va mantenir una conversa setmanal amb ell, a casa seva a Prada, on anava des de Perpinyà, i així titula l'obra: *Converses amb Pau Casals*. Ho fa entorn de diverses qüestions: la vida, el pensament, la música, la política, la moral, prenent part molt activa en el diàleg, suggerint i marcant la conversa, més enllà d'una simple trans-

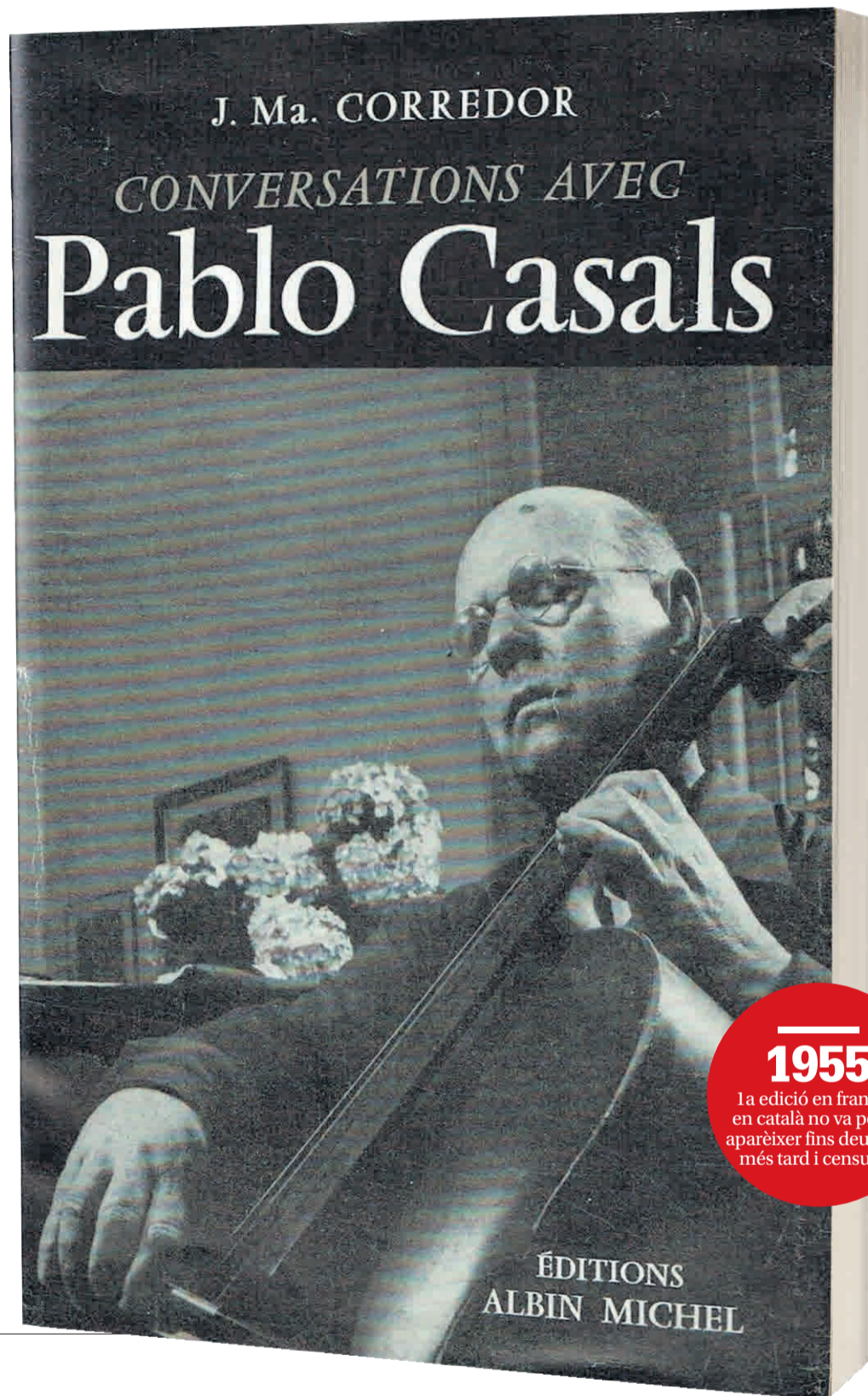
cripció passiva.

Corredor pregunta i prepara el text amb eficiència. Ordena i narra de forma molt àgil i amena, cosa que fa aquest llibre el millor treball per conèixer la personalitat de Casals més enllà de la biografia de tercers. És Casals qui parla. El volum s'estructura temàticament en uns blocs molt coherents: «La infantesa»; «Els anys d'aprenentatge»; «Els viatges, els concerts, els amics»; «El director. L'Orquestra Pau Casals»; «Tres mestres desconeguts»; «J. S. Bach»; «Música d'ahir i d'avui» (I i II); «Sobre la interpretació»; «De la protesta a l'exili»; «L'esperança frustrada»; «Els Festivals de Prada»; «Grandesa i solitud»; «Addendum» i «Pax in terra».

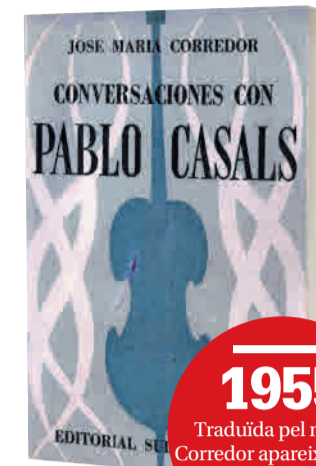
El bon crític Josep Faulí, a la seva secció «Veus i Lletres de Catalunya» al *Diario de Barcelona*, assenyala com, finalment, pot aparèixer en català, després d'haver apare-

gut en altres llengües, arran del norantè aniversari de Casals el 1967. La censura feia estralls, mutilava edicions, i els efectes perduren... Feia deu anys que s'havien editat en francès i simultàniament en castellà a Argentina i anglès a Nova York, i moltes d'altres que fins avui no s'han aturat esdevenint un dels llibres gironins més traduït arreu el món amb les obres de la Mercè Rodoreda.

Si un treball d'autor català relacionat amb Casals ha tingut una projecció internacional important és aquest. Pel nombre d'edicions, de traduccions i pel seu valor en fer parlar directament i amb extensió i qualitat Pau Casals les *Converses* són encara avui ben aptes per a una lectura des de la curiositat intel·lectual i l'amenitat del bon llibre. Fem menció d'algunes de les nombroses edicions en gairebé una quinzena de països i en onze idiomes -en japonès, per exemple, n'han aparegut quinze edicions-



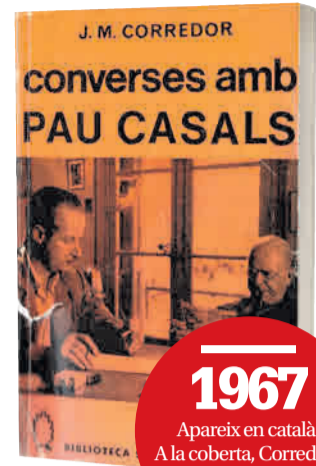
**1955**  
1a edició en francès; en català no va poder aparèixer fins deu anys més tard i censurat.



**1955**  
Traduïda pel mateix Corredor apareix l'edició en castellà també íntegra.



**1956**  
Edició en anglès en versió d'André Mangeot, el crític musical francès.



**1967**  
Apareix en català. A la coberta, Corredor i Casals en una fotografia famosa.



-  
En els anys posteriors, es multipliquen les edicions: alemany, japonès, romanès...

Les poguérem veure aplegades a la bonica exposició al Museu Memorial de l'Exili (MUME) de La Jonquera el 2013 i feien molt de goig.

La crítica ha lloat les excel·lències del llibre arreu del món: *Le Monde*, *Le Figaro*, *New York Times*, *Sunday Times*... periodistes musicals, escriptors i comentaristes ho han fet com a constatació del bon treball de Josep M. Corredor amb *Converses amb Pau Casals* (*Records i opinions d'un músic*). A Catalunya apareix mutilada per la censura

franquista en les dues primeres edicions (Selecta, 1967 i 1974) i en la recent posterior (Edicions de la Ela Geminada, 2012) També en la castellana (Juventud, 1975). No així a l'estranger, que es basen en una edició completa. Així *Conversations con Pablo Casals: recuerdos y opiniones de un músico* (trad. de l'autor, Buenos Aires, Editorial Sudamericana, 1955), *Conversations with Casals* (Nova York, E. P. Dutton, 1956), *De vorbă Pablo Casals* (Bucarest), etc.

Una carta-pòrtic de Casals i una altra car-

ta de Thomas Mann ens presenten aquesta obra. Joan Fuster, (*Destino*, 17-VI-1967), en fa un elogi conjuntament amb el llibre dedicat al *Pessebre* que va escriure Joan Alavedra. El pensador valencià remarca que el resultat de Corredor és un document preciós. Aquest bon treball, així, de factura magnífica, és imprescindible. Aquest és el millor elogi per a la bona feina a l'exili que va fer Josep M. Corredor, que transmet una visió profunda i reeixida de Casals i lloable en tots els sentits.

## Josep M. Corredor

# Un exili dedicat a Pau Casals

Josep Maria Corredor estava cridat a ser un intel·lectual prestigiós, havia estudiat magisteri i a la Universitat de Barcelona i a la de Madrid, les classes de Joaquim Xirau l'impactaren positivament. Va escriure a les tribunes republicanes rellevants de les comarques gironines (*Acció Ciutadana*, *L'Autonomista*, *Victors*...) i de Barcelona (*La Humanitat*, *L'Opinió*...). Mantingué amb Girona una relació exquísida i se l'ha considerat com a intel·lectual de referència. La guerra li canvià la vida. Exiliat, per republicà, catalanista, es doctorà a la Universitat de Montpeller i seguí els lligams amb la cultura catalana col·laborant en publicacions de l'exterior com *Tramontane*, *L'Indépendant*, *Sant Joan i Barres* o de l'interior (*Serra d'Or*, *Avui*, *La Vanguardia*...) mantenint sempre un to ferm, coherent, lúcida o valent. Com a assagista participa en els premis en català del moment: Institut d'Estudis Catalana amb un assaig sobre Almirall, Aedos de biografia amb una visió de Joan Maragall (1960), l'Yxart d'assaig amb *El món actual i el nostre país* (1961). Fins la seva tràgica i sobtada mort es vinculà amb activitats docents al Lycée Aragó de Perpinyà i com a traductor per les Nacions Unides. L'exili però, amb solitud, patiment pel país, etc. passa factura i en plena maduresa digué prou. La seva obra centrada en Valentí Almirall, Joan Maragall i especialment Pau Casals té un toc de profunditat i interès com s'ha palesat en el col·-



qui que se li va dedicar.

Sobre Casals a més de les *Converses* li va dedicar una breu i clara aproximació biogràfica (1967) amb set edicions. Part dels seus escrits d'exili s'han aplegat en llibre, així *De casa i d'Europa* (1971) i recentment per Francesc Montero en un molt ben elaborat i editat volum *Contra la valoració de la mediocritat* (A Contravent, 2012).

Darrerament se li ha fet justa memòria i homenatge especialment el 2013, arran esl seu centenari. Hi hagué exposicions com la del Museu d'Història de Girona amb un reeixit catàleg, a cura de F. Montero i O. Ponsatí Murlà. En parla la premsa: dossier, excel·lent, a la *Revista de Girona* (1991) i en aquest *Diari de Girona* l'historiador Joaquim Nadal en va parlat l'1 i el 2 de març de 2013 eloqüentment. Un simposi, consultable al web de la Universitat de Girona, feu el contrapunt acadèmic a una figura molt vinculada no només a Girona sinó a tot el país català. Tanmateix aquests actes foren molt rellevants i són tot un exemple de com la política modelica institucional intercomarcal pot ajudar a difondre les personalitats d'un ahir que sovint s'ha intentat difuminar. Aspirar a mantenir la presència intel·lectual de l'obra, més enllà del simple record, del que el franquisme intentà d'esborrar. Josep M. Corredor és un exemple modelic de servei a Catalunya des de la seva simple i solitària labor que ha ultrapassat fronteres per la gran qualitat.

## Un fragment

# El missatge a Catalunya des de la BBC: Quan Catalunya torni a ser Catalunya

El diàleg sempre és al servei d'una voluntat: explicar la vida, el pensament i l'obra de Pau Casals i amb el seu vist-i-plau. El present fragment és una mostra del treball de Josep M. Corredor: documentar-se, inquirir, transcriure, repassar i preparar per l'edició. El resultat és una sorpresa, com diu Casals al pròleg, per la magnitud de l'obra. Aquest fragment de l'edició catalana fa referència, el 1945, a la resistència britànica contra els bombardeigs alemanys i és ple de referències críptiques a la situació per mor de la censura. La frase final no apareix en cap de les edicions catalanes del llibre ni en la dictadura ni en la democràcia, sí en les estrangeres.

«Mai no podré oblidar l'acolliment que em dispensà el públic londinenc.

- L'acolliment va ésser emocionant, però potser encara més la sortida de l'Albert Hall, quan al carrer es va trobar en presència de milers de persones que l'esperaven i l'aclamaven.

- L'entusiasme de tota aquella gent, que acabava d'escriure una de les pàgines glorioses de la història, em va commoure de tal manera que només els vaig poder dir: «Que Déu us beneeixi».

Catalunya des del micròfon de la BBC.

- Aleshores feia set anys que era fora de la meva pàtria; ara en fa força més. En arribar als estudis de la BBC, i en pensar que després d'una tragèdia tan llarga els meus compatriotes sentirien la meua veu, m'era difícil d'aguantar-me les llàgrimes. Vaig haver de fer un gran esforç per a dominar-me i poder llegir els fulls que portava a la mà.

(Reproduïm un fragment d'aquella al·locució, que va ésser pronunciada en llengua catalana: «En adreçar-vos aquestes paraules des del cor de Londres, els meus pensaments van envers tots els catalans que m'escolten i tots els qui es troben en la nostra bella terra. Quan el miracle de les ones us portarà les notes de la nostra melodia popular, *El Cant dels Ocells*, voldria que amb elles us arribés també un suau ressò de la nostàlgia que sentim tots els qui som lluny de Catalunya. Tant de bo que el sentiment que compartim, i que ens fa sentir orgullosos d'ésser fills d'aquesta terra, ens pugui fer treballar a tots plegats -sense ex-

cloure aquells que, en un moment d'incertesa, potser han vacil·lat-, com a germans ajuntats en la mateixa fe i en la mateixa esperança en un futur de pau quan Catalunya torni a ser Catalunya.» (...)

- L'eminent doctor Josep Trueta, professor de la Universitat d'Oxford, em visità a fi de confirmar de paraula l'acord, però li vaig pregar que digués a les autoritats acadèmiques que, tot i sentir-ho molt, em veia obligat, per les circumstàncies del moment, a declinar l'honor [es refereix al doctorat honoris causa] que m'oferien. La mateixa cosa ocorregué amb Cambridge. (...) Vaig publicar una carta en el *News Chronicle* en la qual, després de repetir la meua simpatia i la meua admiració al poble anglès, declarava que no tornaria a Anglaterra mentre els seus governants no canviessin de política. Llavors vaig anul·lar tots els contractes per a la primavera següent i vaig preparar l'la tornada a Prada. Sir Stafford Cripps, el ministre laborista, em féu dir que em volia parlar. «No -li vaig respondre-. Vostè parlaria de política i jo de moral; no ens entendríem.»